Crowe | Accountancy & Advies

Accountantsverslag

Gemeente Laarbeek

25 juni 2024

Eindhoven

Aanbiedingsbrief

Gemeente Laarbeek
t.a.v. gemeenteraad
Koppelstraat 37
5741 GC Beek en Donk

Eindhoven, 25 juni 2024

Betreft: **Accountantsverslag boekjaar 2023**

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u het accountantsverslag aan naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2023 van de Gemeente Laarbeek.

Onze opdracht is het controleren van de jaarrekening op het aspect getrouwheid. Vanaf 2023 is het college voor het eerst verantwoordelijk voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. Wij hebben deze verantwoording betrokken in onze controle, maar geven zelf geen expliciet oordeel meer over de rechtmatigheid.

In het kader van onze opdracht hebben wij in november 2023 een interim controle uitgevoerd. De bevindingen hieruit zijn reeds in een separate management letter gerapporteerd.

Aansluitend hebben wij in april 2024 de jaareindecontrole uitgevoerd. De jaareindecontrole is gericht op het vormen van een oordeel over de jaarrekening in overeenstemming met de Nederlandse regels voor financiële verslaggeving.

Dit accountantsverslag bevat de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de jaareindecontrole. Waar mogelijk doen wij aanbevelingen gericht op verdere verbetering. Deze aspecten doen geen afbreuk aan ons oordeel omtrent de getrouwheid van de jaarrekening 2023. Wij hebben dit verslag in concept besproken met de concern controller. Wij zullen dit verslag toelichten aan de audit commissie.

Wij vertrouwen erop u middels onze rapportage voldoende geïnformeerd te hebben. Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij uiteraard gaarne bereid. Wij danken de medewerkers van de gemeente Laarbeek voor de plezierige en constructieve samenwerkingen zijn verheugd dat we ook de komende jaren accountant van uw gemeente blijven.

Met vriendelijke groet, namens ons hele team,

ValidSigned by Teun van Lierop
on 25-06-2024

T.M.M. van Lierop RA MSc
Extern accountant

ValidSigned by M.H.J. van Heeswijk RA MSc
on 25-06-2024

M.H.J. van Heeswijk RA MSc
Manager

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

Inhoudsopgave

1. Samenvatting 4

2. Ons oordeel 7

3. Bevindingen jaarrekening 2023
   1. Rechtmatigheid 10
   2. Grondexploitaties 12
   5. Voorzieningen groot onderhoud 14
   6. Jeugdhulp en Wmo 16
   7. Overige bevindingen 17

4. Overige aspecten 19

5. Bijlages
   1. Tabel fouten en onzekerheden SiSa 21
   2. Tabel fouten en onzekerheden TOZO 24

Totaal aantal pagina's *25*

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

1. Samenvatting – oordeel

Ons oordeel

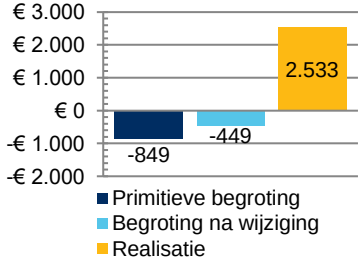
Onderwerp	Goedkeurend	Afkeurend	Anders	Toelichting
Getrouw beeld		-	-	De jaarrekening 2023 geeft een **getrouw beeld** van de grootte en samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva per 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
Onderwerp	**Geen bevindingen**	**Wel bevindingen**	**Anders**	**Toelichting**
Rechtmatigheids-verantwoording		-	-	Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording zoals opgenomen in de jaarrekening een **getrouw beeld** geeft van de financiële rechtmatigheid en is opgesteld in overeenstemming met de kadernota rechtmatigheid en de met de raad gemaakte afspraken. Door het college zijn de financiële onrechtmatigheden gemeld en is, binnen de daarvoor gestelde grenzen, rechtmatig gehandeld.
WNT verantwoording		-	-	Wij hebben vastgesteld dat de WNT-verantwoording zoals opgenomen in de jaarrekening **voldoet aan de daaraan te stellen eisen.**
SISA bijlage		-	-	Wij hebben de SiSa-bijlage zoals opgenomen in de jaarrekening gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023. Op grond hiervan melden wij dat **geen fouten en/of onzekerheden** zijn geconstateerd boven de voor de SiSa geldende rapporteringstoleranties.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

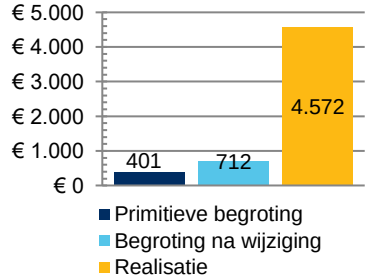
1. Samenvatting – financiële analyse

Financiële analyse 2023

Resultaat vóór mutatie reserves in k€

Resultaat na mutatie reserves in k€

De primaire begroting startte met een **resultaat vóór mutatie reserves** (saldo baten en lasten) van € 849.000 negatief. Voor deze per saldo hogere lasten waren onttrekkingen uit de reserves geraamd waarna het resultaat na mutatie reserves uitkwam op € 401.000 positief. Gedurende het jaar is de begroting na wijziging slechts beperkt bijgesteld.

Het gerealiseerde **resultaat na mutatie reserves** bedraagt € 4,6 miljoen positief. Dit betekent een additioneel voordeel van € 3,9 miljoen ten opzichte van de begroting na wijziging. De belangrijkste afwijkingen betreffen:

- Voordeel algemene uitkering € 1.179.000 (programma 6 Financiën en bedrijfsvoering)
- Voordeel Oekraïne gelden € 1.449.000 (programma 5 Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs)
- Voordeel milieubeheer € 500.000 (programma 3 Woon- en leefklimaat)
- Nadeel ruimte en leefomgeving -/- € 531.000 (programma 3 Woon- en leefklimaat)
- Vormen voorziening verlofsparen -/- € 952.000 (programma 6 Financiën en bedrijfsvoering)
- Overige (per saldo) voordelen € 2.215.000 (diverse programma's)

In bovenstaande analyse valt op dat een aantal posten (bijvoorbeeld voordeel Oekraïne gelden, voordeel milieubeheer en nadeel ruimte en leefomgeving) reeds eerder in jaar bekend hadden kunnen zijn, maar niet hebben geleid tot een begrotingswijziging. Dit geldt tevens voor een groot gedeelte van de overige (per saldo) voordelen. Aanvullend merken we op dat een deel van het financiële voordeel betekent dat uw gemeente moeite heeft met het uitvoeren van projecten. Mede gezien de krapte op de arbeidsmarkt adviseren wij om het ambitieniveau en de mate waarin projecten kunnen worden gerealiseerd goed op elkaar af te stemmen.

Daarnaast merken wij op dat een groot deel van de afwijkingen **incidenteel** is (voordeel Oekraïne, voorziening verlofsparen). Met de **structurele resultaten en afwijkingen** houdt de gemeente rekening in de (meerjaren-)begroting.

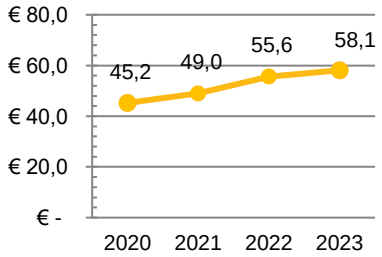
De meerjarenbegroting in 2024 en 2025 is sluitend. Daarna worden momenteel tekorten verwacht. Wij merken hierbij op dat de toekomstige ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds nog niet geheel duidelijk is.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

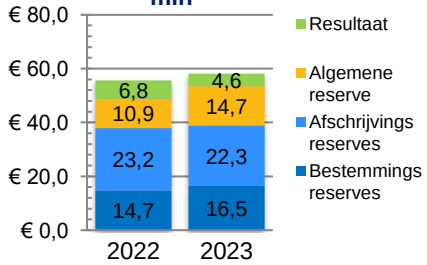
1. Samenvatting – financiële analyse

Financiële analyse 2023

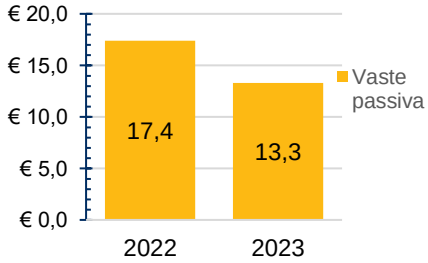
Eigen vermogen in € mln

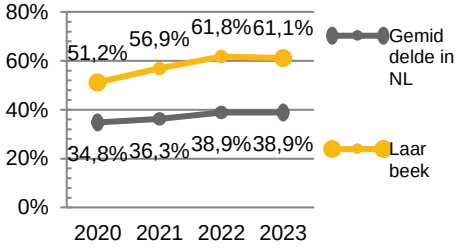
Opbouw eigen vermogen in € mln

Externe financiering in € mln

Solvabiliteit in % van balanstotaal

Het **eigen vermogen** van de gemeente Laarbeek neemt toe met € 2,5 miljoen als gevolg van het positieve resultaat voor bestemming. De bestemmingsreserves nemen met € 1,8 miljoen toe. Dit betreft met name een dotatie aan de reserve Exploitatiebijdrage ruimtelijke plannen van € 1,2 miljoen. Wij hebben vastgesteld dat de dotaties en onttrekkingen volgen uit besluitvorming.

De totale **externe financiering** bedraagt eind 2023 € 13,3 miljoen. De financiële positie onder andere gemeten naar solvabiliteit is gezond. De totale **weerstandscapaciteit** van de gemeente bedraagt eind 2023 (na resultaat bestemming) op basis van de paragraaf weerstandsvermogen € 22,0 miljoen. Dit is volgens de paragraaf voldoende om de geïdentificeerde en gekwantificeerde risico's ad € 4,5 miljoen af te dekken.

In de toekomst worden binnen de gemeente een aantal projecten verwacht, waaronder verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed (€ 2,2 miljoen), openbare verlichting (€ 1,6 miljoen) en nieuwbouw Ontmoetingscentrum Beek en Donk (€ 9,0 miljoen). Hiermee is – voor zover bekend – rekening gehouden in de begroting. Gezien de omvang en daarbij gepaard gaande onzekerheden, vinden wij het belangrijk om de risico's en het effect op de financiële positie inclusief benodigde financiering nauwkeurig te blijven monitoren.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

2. Ons oordeel

<table>
<tr><th>Onderwerp</th><th>Toelichting</th></tr>
<tr><td>Gehanteerde controle en rapporterings-tolerantie</td><td>Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2023 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in het controleprotocol. Indien de geconstateerde fouten en onzekerheden het bedrag van de goedkeuringstolerantie niet overschrijden kan in beginsel een goedkeurende controleverklaring worden afgegeven.
<table>
<tr><th></th><th>Grondslag</th><th>Omvang</th><th>Tolerantie</th></tr>
<tr><td>Goedkeuringsgrens fouten</td><td>1% van de werkelijke lasten inclusief dotatie reserves</td><td>€ 75.810.000</td><td>€ 758.000</td></tr>
<tr><td>Goedkeuringsgrens onzekerheden</td><td>3% van de werkelijke lasten inclusief dotatie reserves</td><td>€ 75.810.000</td><td>€ 2.274.000</td></tr>
<tr><td>Rapporteringsgrens</td><td>10% van de goedkeuringsgrens</td><td>-</td><td>€ 76.000</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Controleverschillen</td><td>In de jaarrekening 2023 resteren onderstaande ongecorrigeerde controleverschillen en onzekerheden met betrekking tot de getrouwheid. Omdat het totaal aan controleverschillen onder de toleranties blijft, heeft dit geen effect op ons oordeel.
<table>
<tr><th>Omschrijving</th><th>Omvang fout</th><th>Richting</th><th>Omvang onzekerheid</th><th>Verwijzing</th></tr>
<tr><td>Voorziening waterbeheer*</td><td>€ 120.000</td><td>Negatief</td><td>-</td><td>H 3.3</td></tr>
<tr><td>Vaststellen levering zorg</td><td>-</td><td>-</td><td>€ 252.000</td><td>H. 3.4</td></tr>
<tr><td>Totaal getrouwheidsoordeel</td><td>€ 120.000</td><td>-</td><td>€ 252.000</td><td>-</td></tr>
</table>
*Door de raad is besloten om een bedrag van € 120.000 te storten in de voorziening waterbeheer. Deze storting is per abuis niet geboekt. Om praktische reden en gezien de omvang van het bedrag is besloten dit niet meer te corrigeren in 2023.</td></tr>
</table>

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting
Jaarverslag verenigbaar	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het BBV is opgesteld en, voor zover wij dat kunnen beoordelen, **verenigbaar is met de jaarrekening**. De programmaverantwoording hebben wij marginaal getoetst wat zoveel betekent als het signaleren van mogelijke belangrijke tegenstrijdigheden. De accountantscontrole omvat derhalve geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en/of volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording.
Schattingen	De opstelling van de jaarrekening vereist dat het college oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van de baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn in het kader van onze controleopdracht op aanvaardbaarheid beoordeeld. Hierbij hebben wij geen belangrijke tekortkomingen geconstateerd. In uw jaarrekening zijn de volgende belangrijke schattingen verwerkt: • De waardering van de grondexploitaties (zie bevinding 3.2); • De waardering van voorzieningen, in het bijzonder voor groot onderhoud gebouwen en wegen (zie bevinding 3.3). • De waardering van de personele voorzieningen. In het kader van de voorziening pensioenverplichtingen wethouders merken wij op dat de financiering van deze pensioenverplichtingen in de toekomst waarschijnlijk overgaat naar het ABP. Het af te storten bedrag van de gemeente komt mogelijkerwijs niet overeen met de huidige voorziening. Aangezien de overgang naar het ABP nog onzeker is heeft de gemeente hiervan nog niets verwerkt in de jaarrekening. • De inschatting van inbaarheid van debiteuren(vorderingen) en de getroffen voorziening voor oninbaarheid.
Interne beheersing	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij **geen significante tekortkomingen** in de interne beheersing geconstateerd. In onze management letter hebben wij enkele aandachtspunten opgenomen voor de verdere verbetering van processen die met name toezien op het inkoopproces en de invulling van de verbijzonderde interne controle functie in relatie tot de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Wij constateren dat hiervoor in de organisatie aandacht is.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting
Verbonden partijen	In uw jaarrekening zijn diverse bijdragen aan verbonden partijen verwerkt. De (op basis van de financiële impact en risicoprofiel) belangrijkste verbonden partijen betreffen: • GR Senzer: bijdrage € 5,4 miljoen (inclusief doorbelasting BUIG-, participatie en TOZO middelen); • GR Blink: bijdrage € 1,7 miljoen; • GR Peelgemeenten: bijdrage € 2,5 miljoen; • Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO): bijdrage € 1,3 miljoen; en • GGD Brabant-Zuidoost: bijdrage € 921.000. Bovengenoemde bedragen zijn verwerkt op basis van de (concept) jaarcijfers 2023 zoals opgeleverd door de verbonden partij. Wij hebben kennis genomen van deze jaarcijfers en stemmen in met de huidige verwerking in de jaarrekening en de toelichting van de risico's in de paragraaf verbonden partijen. In dit verband wijzen wij u op het volgende: • Bij GR Blink wordt - in navolging van het strategisch traject uit 2023 en de aanstaande uittreding door de private partij - een nieuwe organisatie ingericht. GR Blink houdt geen eigen vermogen aan ter afdekking van tekorten en risico's. De financiële consequenties van dit lopende traject landen – voor uw aandeel – in de begroting van komende jaren. • De verbonden partijen VRBZO en GGD houden zelf weerstandsvermogen aan. De risico's die zijn geïdentificeerd worden niet volledig afgedekt door het aanwezige weerstandsvermogen binnen de verbonden partij. Door de gemeente Laarbeek is voor risico's binnen de verbonden partijen binnen de weerstandsparagraaf een bedrag gereserveerd.
SiSa-bijlage	De **SiSa-bijlage** en bijbehorende stukken dienen door uw organisatie voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. De hierna volgende tabel voor 'fouten en onzekerheden' kunt u gebruiken voor het aanleveren van gegevens aan het CBS.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.1 Rechtmatigheid

Rechtmatigheid	
Algemeen	De rechtmatigheidsverantwoording is voor het eerst toegevoegd aan de jaarrekening 2023. Hiermee legt het college expliciet verantwoording af over drie aspecten van de financiële rechtmatigheid, met inachtneming van de algehele kaders (bijvoorbeeld de kadernota rechtmatigheid) en de gestelde kaders door de raad (o.a. de financiële verordening en controleverordening). Hierbij is rekening gehouden met een tolerantiegrens van 3% (zijnde € 2,3 miljoen) voor de rechtmatigheidsverantwoording zelf en een rapporteringsgrens van € 150.000 voor afwijkingen die in de paragraaf bedrijfsvoering gemeld dienen te worden.
Onze rol	Onze rol als accountant betreft het vaststellen dat afwijkingen juist en volledig zijn opgenomen en toegelicht, rekening houdend met bovenstaande grenzen. Wij hebben hiervoor de opzet en uitkomsten van de interne controles geïnspecteerd en de ingenomen standpunten van het college getoetst. Het college heeft uiteindelijk een totaalbedrag van € 246.000 aan lasten als onrechtmatig aangemerkt. Dit valt ruim binnen de tolerantiegrens, waardoor rechtmatig is gehandeld binnen de afspraken.
Onze verklaring	Ons inziens is bovenstaande overzicht tot stand gekomen binnen de spelregels en betreft het een getrouwe beeld. De bijbehorende toelichtingen (vooral de paragraaf bedrijfsvoering) geven het gewenste inzicht. Dit hebben wij meegewogen in het afgeven van het goedkeurend oordeel bij de jaarrekening.

Criteria	Gemelde afwijking	Ons oordeel
Voorwaardencriterium	€ 246.000	Akkoord, zie tevens toelichting.
Begrotingscriterium	-	Akkoord, zie tevens toelichting.
Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium	-	Akkoord
Totaal rechtmatigheidsoordeel	**€ 246.000**	

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

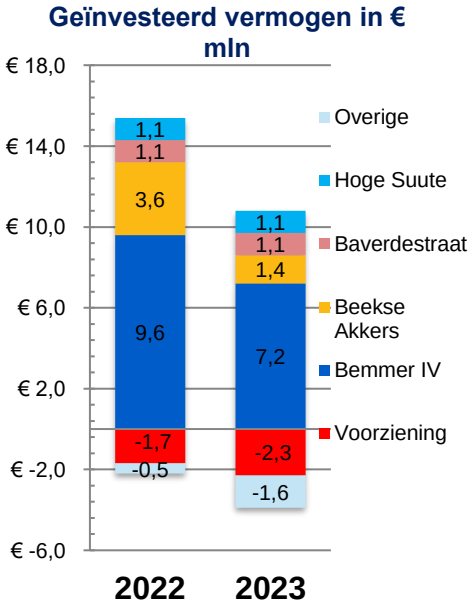
3.1 Rechtmatigheid

Rechtmatigheid	
	Bevinding
Voorwaarden criterium	Ten aanzien van dit criterium zien de risico's vooral toe op naleving van de aanbestedingswetgeving. Door de organisatie is een uitgebreide inkoopanalyse opgesteld waarbij is getoetst of is voldaan aan de aanbestedingswetgeving. Uit de inkoopanalyse volgen twee onrechtmatigheden ter grootte van € 246.000 die toezien op (1) aanpak van energiearmoede en (2) het financieel pakket. Wij zijn het eens met de getrokken conclusies en de opgenomen toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering.
Begrotings-criterium	De gemeenteraad autoriseert de begroting op programmaniveau. Voor 2023 is bij de toetsing op het begrotingscriterium uitgegaan van de financiële verordening en de controleverordening. In de gemaakte afspraken zijn de kaders gesteld. De raad heeft daarbij besloten dat afwijkingen van de begroting (zijnde lagere lasten, hogere baten en lagere baten), mits deze tijdig worden gemeld (uiterlijk bij de jaarrekening), niet onrechtmatig zijn. Daarnaast is bepaald welke onrechtmatigheden acceptabel zijn. Acceptabele afwijkingen tellen daarbij niet mee in het rechtmatigheidsoordeel. Ondanks dat dit niet geheel in lijn is met de uitgangspunten van de Kadernota rechtmatigheid, doet dit wel recht aan de eigen gemaakte afspraken met de raad. Wij adviseren deze afspraken in de toekomst te evalueren. De onrechtmatigheden (overschrijdingen van de lasten en overschrijdingen van investeringskredieten) bedragen € 1.498.000 en zijn allen als acceptabel aangemerkt. Op basis van de gemaakte afspraken hebben de acceptabele onrechtmatigheden geen invloed op de rechtmatigheidsverantwoording. De toelichting hieromtrent vinden wij passend. Op basis van bovenstaande is het college van mening dat de acceptabele onrechtmatigheden niet meetellen in het rechtmatigheidsoordeel. Wij stemmen hiermee in, gezien de uitleg die is gegeven in de paragraaf bedrijfsvoering en de afspraak die is gemaakt ten aanzien van acceptabele overschrijdingen.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.2 Grondexploitaties

Grondexploitaties - algemeen

	Bevinding
Grond exploitatie	

Het netto geïnvesteerd vermogen in de grondexploitaties bedraagt ultimo 2023 € 6,9 miljoen (2022: € 13,3 miljoen). De belangrijkste mutaties in 2023 betreffen:

- Verkopen Bemmer IV -/- € 3.779.000
- Verkopen overige -/- € 2.997.000 (waarvan € 1.263.000 Kerkakkers)
- Kosten + € 868.000 (m.n. Bemmer IV en Cluster Beek)
- (Tussentijds) genomen winst + € 1.486.000 (waarvan € 975.000 Bemmer IV)
- Neerwaartse winstneming Beekse Akkers -/- € 1.909.000

De toename van de totale **voorziening** komt door het vormen van de voorziening (€ 618.000) voor de grondexploitatie Beekse Akkers. Het resultaat is met € 2,4 miljoen neerwaarts bijgesteld naar een verlies van € 618.000. Dit wordt met name veroorzaakt doordat inmiddels meer duidelijkheid is over de uitwerking van het wooneiland en de waterbergingsopgave. Dit is reeds gemeld in de managementrapportage. Wij willen het belang van een kritische inschatting van het resultaat per grondexploitatie benadrukken zodat het verwachte verlies direct bekend is.

De eindwaarde van grondexploitatie Bemmer IV is met € 1,2 miljoen positief bijgesteld als gevolg van een herziening van zowel de kosten- als opbrengstenramingen (beiden positief effect).

De belangrijkste risico's zien nog op grondexploitatie Beekse Akkers en hangen met name samen met de looptijd, de omvang en het verwachte verlies. Op de overige exploitaties zijn de risico's beperkt. De totale gekwantificeerde risico's (€ 3,2 miljoen) dienen te worden afgedekt met de reserve grondexploitatierisico (€ 5,0 miljoen).

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.3 Voorzieningen groot onderhoud

Voorzieningen groot onderhoud	
	Bevinding
Voorzieningen groot onderhoud	De gemeente Laarbeek heeft ter financiering van toekomstig onderhoud aan haar investeringen (gebouwen, wegen etc.) egalisatie-voorzieningen gevormd. Een voorziening moet, in tegenstelling tot een bestemmingsreserve, volledig zijn. In het kader van onze jaarrekeningcontrole besteden wij nadrukkelijk aandacht aan de diverse onderhoudsvoorzieningen. Hierbij richten wij ons met name op de volgende vragen: 1. Zijn de jaarlijkse stortingen in de voorzieningen in overeenstemming met de begroting en gebaseerd op een onderhoudsplanning? 2. Zijn de onttrekkingen aan de voorziening in lijn met het doel van de voorziening? 3. Ligt het eindsaldo van de voorziening in lijn met het onderhoudsplan? De standen van de diverse onderhoudsvoorzieningen ultimo 2023 ten opzichte van het plan zijn als volgt:

	Plan	Stand 31-12-2023 (plan)	Stand 31-12-2023 (realiteit)	Verschil
1. Onderhoud wegen	2018-2028	€ 2.011.000	€ 2.617.000	+ € 606.000
2. Onderhoud gebouwen	2019-2028	€ 354.000	€ 10.000	-/- € 344.000
3. Onderhoud waterbeheer	2021-2031	€ 116.000	€ 311.000	+ € 195.000
4. Egalisatie rioolheffing	2019-2023	€ 3.995.000	€ 3.921.000	-/- € 74.000

1. De stand van de voorziening wegen groot € 2,6 miljoen, is hoger dan het plan vooral omdat de uitvoering achterloopt op de planning. Dit wordt komende jaren ingehaald. De onderhoudsvoorziening is gebaseerd op het onderhoudsplan wegen welke dateert uit 2018. In 2024 is het onderhoudsplan geactualiseerd en is het wegenbeleid 2024 vastgesteld. Als gevolg hiervan wordt vanaf 2024 de dotatie jaarlijks verhoogd met € 73.000 naar € 1,2 miljoen in 2024. Hiermee is de voorziening tot en met einde looptijd toereikend. Op basis hiervan stemmen wij in met de waardering.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.3 Voorzieningen groot onderhoud (vervolg)

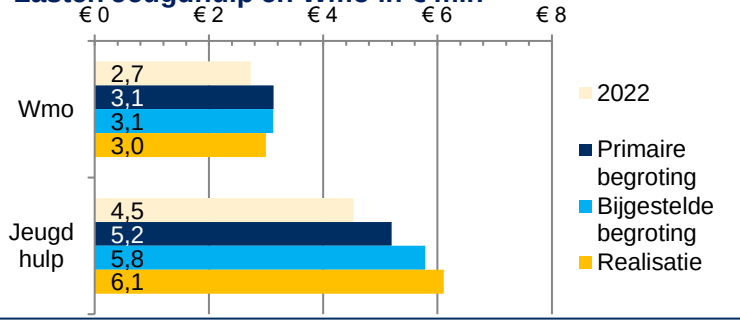
Voorzieningen groot onderhoud	
	Bevinding
	2. De voorziening gebouwen bedraagt einde van het jaar nog slechts € 2.000. Dit heeft te maken met het feit dat er noodzakelijk onderhoud naar voren is gehaald. De beperkte stand van de voorziening betekent dat er binnen de financiële positie geen middelen meer zijn gereserveerd voor het groot onderhoud gebouwen. Als gevolg hiervan is de onderhoudsverplichting op dit moment niet gedekt. Het onderhoudsplan voor gebouwen stamt uit 2019 en is verouderd. Momenteel wordt het onderhoud wat wordt uitgevoerd gedekt uit de jaarlijkse storting ofwel een directe extra storting. Omdat de jaarlijkse storting in de voorziening niet in overeenstemming is met het uit te voeren onderhoud is in 2023 een extra storting gedaan van € 73.000. Wij benadrukken, mede gezien de mogelijke financiële impact, het belang van een actualisatie en financiële doorrekening van het onderhoudsplan in 2024. Dit is intern ook onderkend. Aanvullend merken wij op dat opname als een voorziening verslaggeving technisch niet meer toegestaan is als er geen actueel plan aan ten grondslag ligt. 3. In 2021 is het waterbeheerplan vastgesteld door de raad. Dit plan is in 2023 geactualiseerd. Hieruit blijkt een extra dotatie noodzakelijk van € 120.000 vanaf 2023. Per abuis is deze extra dotatie in 2023 niet verwerkt en zal deze in 2024 verwerkt worden. Gezien een gedeelte van de kosten is doorgeschoven naar latere jaren leidt dit niet tot een nadelig effect op de voorziening ultimo 2023. Na verwerking van de juiste dotatie in 2024 is de voorziening toereikend om aan de toekomstige verplichtingen te voldoen. 4. De voorziening riolering dient enerzijds voor het onderhoud en anderzijds ter egalisatie van de tarieven en is daarmee geen ‘zuivere’ onderhoudsvoorziening.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

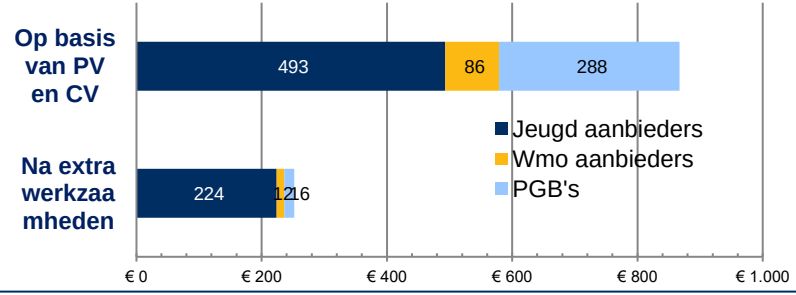
3.4 Jeugdhulp en Wmo

Financiële analyse 2023

Lasten Jeugdhulp en Wmo in € mln

Onzekerheid zorglevering in €K

De lasten in het sociaal domein bestaan voor een belangrijk deel uit Jeugdhulp en Wmo. De lasten voor Wmo zijn hoger dan vorig jaar, hiermee was reeds in de bijgestelde begroting rekening gehouden. Bij Jeugdhulp is zichtbaar dat de lasten met € 1,6 miljoen toenemen ten opzichte van vorig jaar en hoger zijn dan de bijgestelde begroting. Overigens is uw gemeente over het nadeel op jeugd reeds eerder geïnformeerd door de GR Peelgemeenten in de voorlopige rapportage. De verwachting voor komende jaren is dat de kosten voor zowel Jeugdhulp als Wmo verder op zullen lopen. Het is van belang hiermee rekening te houden in de begroting.

Voor de volledigheid van de verantwoording van de lasten in de jaarrekening is de gemeente afhankelijk van de GR Peelgemeenten (hierna GRP). De GRP heeft hiertoe in april en mei 2024 een afstemming gemaakt tussen de opgeleverde productieverantwoordingen door zorgaanbieders en de eigen zorg-administratie. Om te kunnen concluderen dat de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk is geleverd, voert de GRP aanvullende werkzaamheden uit zoals clientonderzoeken. De verantwoording door de GRP en de uitkomsten van de accountantswerkzaamheden die aldaar plaatsvinden zijn door ons geïnspecteerd. Op basis daarvan resteert er ‘slechts’ € 252.000 als onzekerheid voor de getrouwheid.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.5 Overige bevindingen

Overige bevindingen	
Verlofsaldi	Met ingang van boekjaar 2022 hebben werknemers de mogelijkheid om niet opgemaakte verlofuren onder voorwaarden om te zetten in spaarverlof. Dit spaarverlof heeft - in tegenstelling tot wettelijk- en bovenwettelijk verlof - geen vervaldatum en kan door de werknemer naar eigen wens worden ingezet om met behoud van loon minder te werken, bijvoorbeeld richting pensioendatum. De verslaggevingsregels (BBV) schrijven voor dat spaarverlof onder voorwaarden financieel tot uitdrukking moet komen in een voorziening. De gemeente Laarbeek heeft in 2023 een voorziening spaarverlof gevormd voor € 952.000. Binnen de gemeente Laarbeek was tot en met 2023 geen inzicht aanwezig in de verschillende soorten verlof (wettelijk, bovenwettelijk etc.). Als gevolg hiervan is door het college besloten om al het aanwezig verlof per 31 december 2023 om te zetten naar spaarverlof (tegen een gemiddeld uurtarief van € 46). Gezien de omstandigheden stemmen wij in met de waardering. Vanaf 2024 wordt wel een onderscheid gemaakt tussen de verschillende soorten verlof in het HRM systeem waarmee de toekomstige ontwikkeling van de verschillende verlofsoorten kan worden gevolgd.
De Hoge Regt	De exploitatie van project De Hoge Regt vindt niet plaats binnen de gemeente, maar in een samenwerkingsverband. De gemeente heeft – naast het ingebrachte kapitaal van € 9.000 - een financiering verstrekt die eind 2023 nog € 1,6 miljoen bedraagt (2022: € 1,5 miljoen). Zo lang binnen deze samenwerking een positieve exploitatie (ultimo 2023 is dit ingeschat op € 53.000) wordt verwacht, is er voor de gemeente geen aanleiding om te twijfelen aan de inbaarheid van de verstrekte lening. Het resultaat is echter zeer beperkt en de grondexploitatie loopt nog tot en met 2026. Uit de Monte Carlo analyse volgt dat, om de gesignaleerde risico's af te dekken, een buffer nodig is van € 331.000 op het gehele project. De gemeente participeert voor 50% waardoor dit voor de gemeente neerkomt op € 165.000. Met dit bedrag wordt rekening gehouden binnen het weerstandsvermogen en de reserve grondexploitatierisico. Wij hebben geadviseerd om in de toekomst de risico's te blijven monitoren.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.5 Overige bevindingen

Overige bevindingen	
Opvang vluchtelingen Oekraïne	Sinds 2022 hebben de gemeenten in Nederland als taak gekregen om opvanglocaties voor Oekraïense vluchtelingen te realiseren en exploiteren. De gemeente wordt hiervoor gecompenseerd door het Rijk en dient hiervoor een verantwoording van de kosten te doen middels SiSa. Wij merken ten aanzien van deze regeling het volgende op: • De totale lasten bedragen circa € 1,4 miljoen en bestaan voornamelijk uit het realiseren van de opvanglocaties, verstrekken van leefgeld en overige ingekochte diensten zoals beveiliging. Wij hebben vastgesteld dat deze lasten juist zijn verantwoord in de jaarrekening. • De bekostiging door het Rijk - met name op vaste normbedragen per gerealiseerde opvangplek en aangevraagde transitiekosten – bedraagt € 2,8 miljoen. De gemeente heeft een voordeel van € 1,4 miljoen gerealiseerd binnen de jaarrekening.
Attero	Begin 2023 is duidelijk geworden dat een groot aantal Brabantse gemeenten een nabetaling moesten doen aan Attero in verband met de afvallevering over de jaren 2015 en 2016. Hiervoor is in de jaarrekening 2022 een voorziening van € 286.000 getroffen, welke door gemeente Laarbeek gebaseerd was op een afrekening in de regio op basis van tonnages. Eind 2023 is de exacte afrekeningsmethodiek binnen de regio definitief gemaakt, waarbij wordt afgerekend op tonnages. Het daarvoor gereserveerde bedrag is toereikend en heeft niet tot extra kosten geleid. De factuur hiervoor is begin 2024 ontvangen. Hiermee is deze kwestie afgewikkeld.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Geen sprake van beperkingen in de reikwijdte van onze controle	Er zijn **geen beperkingen** bij de uitvoering van onze controle opgetreden. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
Fraude	De verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude ligt primair bij het college. Onze rol als accountant is om vast te stellen dat de jaarrekening vrij is van materiële afwijkingen door fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, omdat fraude vaak samen gaat met activiteiten om de fraude te verhullen. Onze werkzaamheden ten aanzien van fraude bestaan onder andere uit: • Alertheid op fraudesignalen gedurende de controle; • Evalueren en bespreken van mogelijkheden tot fraude en fraudesignalen met het management en college; • Het uitvoeren van een analyse op handmatige journaalposten, onder andere om ingrijpen van het bestuur in de interne beheersing te kunnen identificeren; • Het uitvoeren van controlewerkzaamheden op schattingsposten, onder andere om oneigenlijke beïnvloeding door het management en college te kunnen identificeren; • Het beoordelen van rechten in de financiële administratie en de bankapplicatie alsmede het uitvoeren van een bankanalyse, met als doel om fouten en fraude in de uitgaande betalingen te kunnen identificeren. Er zijn gedurende 2023 door ons **geen materiële fraudegevallen geconstateerd** en er zijn ons eveneens geen vermoedens van fraude bekend. Daarnaast heeft het college aan ons geen melding gemaakt van geconstateerde fraudegevallen of andere fraudesignalen.
Gebeurtenissen na balansdatum	Er zijn **geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum** anders dan hetgeen opgenomen in de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Claims en juridische procedures	Er zijn **geen belangrijke** (dreigende en niet gewaardeerde) **claims en/of juridische procedures** met een mogelijke materiele impact op de cijfers per ultimo 2023.
Geautomatiseerde gegevensverwerking	Wij hebben vanuit onze controle op de jaarrekening **geen belangrijke bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit** van de geautomatiseerde gegevensverwerking.
Onafhankelijkheid	Wij zijn onafhankelijk van uw gemeente en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels (Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO)) ten aanzien van onafhankelijkheid.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

5. Bijlage 1 – Tabel fouten en onzekerheden SiSa

Nummer	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang fout in €	Toelichting fout / onzekerheid
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	-	0	n.v.t.
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	-	0	n.v.t.
C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	-	0	n.v.t.
C55	Aanpak energiearmoede	-	0	n.v.t.
C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	-	0	n.v.t.
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	-	0	n.v.t.
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	-	0	n.v.t.
C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	-	0	n.v.t.
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	-	0	n.v.t.
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	-	0	n.v.t.
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	-	0	n.v.t.
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	-	0	n.v.t.
F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	-	0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	-	0	n.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2022	-	0	n.v.t.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

5. Bijlage 1 – Tabel fouten en onzekerheden SiSa

Nummer	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout / onzekerheid
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2023	-	0	n.v.t.
G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2022	-	0	n.v.t.
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeenteldeel 2023	Zie bijlage 2		
G4A	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _totaal 2022	Zie bijlage 2		
G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2023	-	0	n.v.t.
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel	-	0	n.v.t.
G12A	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_totalen	-	0	n.v.t.
G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	-	0	n.v.t.
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	-	0	n.v.t.
H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022	-	0	n.v.t.
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	-	0	n.v.t.
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	-	0	n.v.t.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

5. Bijlage 1 – Tabel fouten en onzekerheden SiSa

Nummer	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout / onzekerheid
H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen	-	0	n.v.t.
H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	-	0	n.v.t.
Strekking controleverklaring				
Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):		Goedkeurend		
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:		Goedkeurend		

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

5. Bijlage 2 – Tabel fouten en onzekerheden TOZO

Nummer	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout / onzekerheid
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen	-	0	n.v.t.
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen	-	0	n.v.t.
G4	Tozo 2	-	0	n.v.t.
G4	Tozo 3	-	0	n.v.t.
G4	Tozo 4	-	0	n.v.t.
G4	Tozo 5	-	0	n.v.t.
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T	-	0	n.v.t.
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen in jaar T	-	0	n.v.t.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

5. Bijlage 2 – Tabel fouten en onzekerheden TOZO

Nummer	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout / onzekerheid
G4A	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_totaal 2022	-	0	n.v.t.
G4A	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen_totaal 2022	-	0	n.v.t.
G4A	Tozo 2_totaal 2022	-	0	n.v.t.
G4A	Tozo 3_totaal 2022	-	0	n.v.t.
G4A	Tozo 4_totaal 2022	-	0	n.v.t.
G4A	Tozo 5_totaal 2022	-	0	n.v.t.
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar 2022	-	0	n.v.t.
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen in jaar 2022	-	0	n.v.t.

© 2024 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

Smart decisions. Lasting value.